

דימוי עצמי: לתת לילד את הלב

כיצד עידוד, כבוד ואמת מעצבים את התמונה שהילד בונה על עצמו — ועל ריבונו של עולם

מאת: הרב יחיאל יעקובזון

תוכן העניינים 📄

פתח דבר

פרק א – עידוד או ביקורת הרסנית

הניסוי המוקלט · מה נחרט בלב

פרק ב – האמת שמאחורי התאוה

עשיו ומכירת הבכורה · אלה שיוצאים מהקולנוע

פרק ג – לא להשפיל: כבוד החניך והמחנך

"מוסד לגדל גדולי הדור"

פרק ד – אהבה ולא תחרות והישגים

לב ולב עין · מאיפה הוא הגיע

פרק ה – הזמן והלב, לא רק הקידום

המשמיד ששכח את ילדיו · "קריצמ ותפילין"

פרק ו – הדימוי העצמי של הילד, ודימוי ה'

הצריף ברחוב שלנו · סיפורי צדיקים שמרוממים · כוס מים ברחוב

הפרק שלפנינו נפתח בשאלה קטנה וכואבת: מדוע דברים שליליים שאומרים לילד נחרתים בלבו לנצח, בעוד שדברים חיוביים נשכחים כלעומת שבאו? התשובה שמעניק הרב יחיאל יעקובזון בשיעור זה נוגעת ביסוד עמוק הרבה יותר מ"טכניקת חינוך" — היא נוגעת לדימוי העצמי שהילד בונה על עצמו, ולדימוי שהוא בונה, בעקבותיו, על ריבונו של עולם.

ילד שגדל בהרגשה שהוא תמיד מאכזב, שאף פעם לא מספיק טוב, יגדל להיות מבוגר שמניח, מבלי משים, שגם הקדוש ברוך הוא מתייחס אליו כך. וילד שגדל בהרגשה שמאמינים בו, שרואים בו טוב גם כשהוא טועה, יגדל להיות אדם שמסוגל להרגיש קרבת אלוקים אמיתית. זהו החוט המקשר בין כל הסיפורים והדוגמאות שיובאו כאן: התבוננות בקטן — כמה מילים, כמה רגעים — כדי לבנות בו את הגדול.

עידוד או ביקורת הרסנית

בפרק זה: ניסוי מזעזע שנעשה בבית ספר עם הקלטות של הבוקר בבית, המסקנה שהזדעזעו ממנה כל ההורים שהשתתפו בו, וההסבר לכך שדברים שליליים נחרתים בלב הרבה יותר עמוק מדברים חיוביים.

הניסוי המוקלט

לפני שנים, במוסד חינוכי מסוים, עלה רעיון שנשמע תמים לגמרי: לחלק להורים שעוני שבת שמכוונים מכשיר הקלטה להתחיל לפעול אוטומטית בשעות הבוקר הלחוצות, כשהילדים יוצאים מהבית. הרעיון היה חינוכי לגמרי — נניח שההורים היו יודעים שכל בוקר מוקלט, ושבסוף השבוע יביאו את הקלטת המוצלחת ביותר, זו שמשקפת "בוקר למופת". זו הייתה אמורה להיות, כביכול, הצלחה חינוכית מסחררת.

מה שקרה בפועל היה אחר לגמרי. ההורים המשיכו כרגיל, בלי לשים לב שהם מוקלטים, ומדי שבוע הייתה מזכירת המוסד מתקשרת ומזכירה: "נא לזכור להביא את הטייפ". יום אחד ביקשו את הקלטת של אותו היום ממש — וכעדות מי שהיה מעורב, לא היה זוג הורים אחד שלא עמד בהלם כששמע את עצמו. תוך פחות משמונה-תשעה חודשים, אחרי שהדבר נודע לציבור הרחב ונהיה "חנק", הופסק הניסוי.

"אולי גם אנחנו נבדוק פעם"

אחד מההורים ששמע על ההלם הכללי, פנה יום אחד לאשתו בבית ואמר לה בתמימות: "את בסדר? אמרת שכך זה לפי כל הכללים של שלום בית, באמת טוב, אבל בוא נבדוק פעם, נעשה לעצמנו תרגיל". האישה הביטה בו במבט מוזר. "אתה בטוח? אולי אני יודעת דברים שאתה בעצמך לא יודע עליך". הוא התעקש. וכשבאמת שמע את עצמו — הודה בכנות שגם הוא היה בהלם. "פעם ראשונה יכולתי לדמיין את עצמי ילד קטן, עם אבא כזה מפחיד".

לא מדובר כאן, הוא הדגיש, במקרה קיצוני. "כל אבא יכול להיות לו — רק בממדים יותר קומפקטיים, ביחס לילד שלו". אותו ילד קטן עומד מול "אדום, רותח, לשם שמיים כמובן" — וקולט רק דבר אחד: הוא טיפש. ואז, אחרי שהסערה שוככת, נזכרים ההורים שצריך גם לעודד, ואומרים לו "אתה ילד נבון". אבל הילד כבר יודע, מדגיש הרב, מה עומד מול מה, וכמה משקל יש לכל צד.

מדוע, אם כן, נשארים בלב דווקא הדברים השליליים? התשובה שמובאת בשיעור פשוטה ומטלטלת: "את השלילי תמיד אומרים כלפי הלב, ואת החיובי — כלפי הראש". הטון, הפרצוף, הקצף על השפתיים, תנועת העיניים כשצועקים — כל אלה נכנסים אל תוך תוכו של הילד. ואילו העידוד, לעומת זאת, ניתן לעיתים קרובות באופן טכני, כמעט מנומק: "אתה יודע שאתה ילד נבון". זהו חלק קטן בלבד ביחסינו איתו — "בישותנו הוא באמת בן טוב" — אבל האופן שבו זה נאמר קובע אם המסר הזה יגיע ללב או יישאר בראש.

המסקנה החינוכית מכאן אינה "אל תבקר לעולם". גם ילד צריך לדעת שיש לו טעויות. אך המחיר של ביקורת שנאמרת מתוך זעם, שמלווה בהשפלה, בכינויים כמו "טיפש", גבוה עשרות מונים מהתועלת שבה. מה שנחקק בילד הוא לא התוכן — "תסדר את החדר", "תגמור שיעורי בית" — אלא התחושה: **אבא שלי, כשהוא כועס, לא רואה בי דבר טוב**. וזו תחושה שתלווה אותו, כפי שנראה בפרקים הבאים, גם בדרך שבה הוא יתפוס את הקדוש ברוך הוא.

נקודה מעשית: לפני שמעירים לילד, שווה לשאול את עצמנו — האם המילים הבאות ייכנסו אליו דרך הלב, כי אמרתי אותן מתוך אהבה ורוגע, או דרך הזעם, שנחרט הכי עמוק ונשאר הכי הרבה זמן?

האמת שמאחורי התאוה

בפרק זה: מה לימד אותנו עשיו כשמכר את הבכורה בעד נזיד עדשים, מחקר מפתיע על אנשים שיוצאים מהקולנוע, וההבחנה החדה בין הנאה חומרית להנאה רוחנית — יסוד שיעזור לנו, בפרקים הבאים, להבין גם את עצמנו וגם את ילדינו.

עשיו ומכירת הבכורה

כשעשיו חוזר עייף מהשדה ורואה את יעקב מבשל נזיד עדשים, הוא אומר את המשפט הידוע:

"הֲנִי אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת, וְלֶפָה־זֶה לִי בְכֹרָה."

בראשית כה, לב

לפי מה שמובא במדרש, הדברים מתפרשים כדו־שיח פנימי: יעקב מנסה להראות לו שהבכורה שווה — חצי העולם הזה וחצי העולם הבא. עשיו טוען: "לא מסכים, חצי עולם הזה ועולם הבא?". ותשובת יעקב: אם אתה רוצה עולם הזה — בשביל עולם הבא, אז גם זה וגם זה. עשיו, לעומת זאת, בוחר בהנאה המיידית, הבוטה, המוחשית — ומזלזל בבכורה. "וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיֵּקֶם וַיֵּלֶךְ, וַיִּבֶז עֶשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה" (בראשית כה, לד).

הרב מדגיש: הפיתוי הגשמי הוא תמיד כזה — בולט, בוטה, מוחשי, מייד. אתה מרגיש אותו מיד. אבל הוא מאכזב, מתסכל, קצר מועד, ותמיד יש הרגשת "זיוף" כשמסתכלים אחורה. ואילו ההנאה הרוחנית עדינה יותר, שקטה יותר, "צריך אוזן מוזיקלית לשמוע אותה" — אך היא זו שנשארת לטווח ארוך.

אלה שיוצאים מהקולנוע

הרב מביא כאן דוגמה ממחקר חילוני מפתיע. חוקרים ניסו להבין מדוע אנשים שיוצאים מבתי קולנוע, אחרי כמה שעות של הנאה כביכול, הולכים כמעט תמיד לקנות פיצה, פלאפל או פופקורן — "ממש נהיה מחלה", כלשונו. ההסבר שהתגלה: אחרי שעה־שעתיים בתוך "עולם הדמיון", יוצאים החוצה ופתאום מרגישים שזה נגמר — תסכול, תחושת ריקנות שצריך למלא אותה מיד באוכל. אפילו מי ששקוע כולו בהנאה החומרית, מרגיש בסופו של דבר את הבעיה הזו: היא לא נשארת.

לעומת זאת, בהנאה הרוחנית — ולו בהנאה מזוקקת יותר, כמו הנאה ממוזיקה יפה — אין את אותו קצר תחושת. "צריך אוזן מוזיקלית לשמוע את זה, אבל זה הרבה יותר מרומם, וזה נשאר לטווח ארוך". זהו יסוד שהמחנך צריך להפנים לפני שהוא בכלל ניגש לילד: לא מדובר בוותור על הנאה, אלא בבחירה בהנאה האמיתית והעמידה יותר.

הנאה גשמית

מיידית, בוטה, מוחשית. מרגישים אותה תוך שנייה. אך היא מאכזבת ומשאירה טעם של החמצה כשמביטים אחורה.

הנאה רוחנית

עדינה, שקטה, דורשת "אוזן מוזיקלית" כדי לשמוע אותה. אך היא זו שממלאת לאורך זמן, ולא מותירה תסכול.

המסקנה החינוכית: כדי ללמד ילד לבחור נכון, אי אפשר להסתפק באיסורים. צריך לתת לו לטעום, במידה ההולמת את גילו, את טעמה של ההנאה הרוחנית — כדי שכשיעמוד בבחירה, יידע באמת מה עומד מול מה, ולא רק ישמע על כך מפי ההורים.

לא להשפיל: כבוד החניך והמחנך

בפרק זה: סיפור על מוסד מיוחד שהוקם "לגדל גדולי הדור" — ועל מחנך מוכשר שנפל בדיוק במלכודת שהמוסד עצמו נועד למנוע: השפלת התלמיד לשם ניצחון בוויכוח למדני.

"מוסד לגדל גדולי הדור"

לפני שנים, מספר הרב, הוקם בסתר מוסד חינוכי ייחודי, במטרה מוצהרת: לגדל בו את גדולי הדור הבאים. עמד בראשו יהודי נמרץ ומסור, שכשנשאל אם הוא עצמו זכה פעם ל"גדלות" השיב בכנות שלא — אך זה לא מנע ממנו לצאת לדרך. הילדים שהגיעו לשם אכן הגיעו להישגים לימודיים יוצאי דופן.

כשהניצחון בוויכוח עולה יותר מדי

אחד החניכים המוכשרים ביותר במוסד התבלט ביכולתו הלמדנית — אך גם, לצערנו, ביכולתו "לקטול" חברותא, לרמוס את מי שטעה בשאלה. פעם אחת ישב הרב בחבורה כזו וראה כיצד אותו בחור מקטין חברותא בפומבי, מוכיח לו שוב ושוב כמה טעה, ולא מרפה. אחר כך, כשנפגשו, אמר לו הרב במתינות: "גם בחבורה — יש בן אדם לחברו. אתה לא צריך להשפיל אותו". הבחור הצעיר, שהחזיק בעמדה עקרונית, השיב: "האמת אהובה מכל". הרב הסכים עמו: "נכון. והאמת — תורת אמת — אומרת שאפשר להגיד בלשון קושיה, אפשר להגיד 'לא הבנתי', ולא צריך להסביר ברבים כמה הוא מפגר".

ואז שאל אותו הרב שאלה שנחרתה: "אחרי שכבר קטנת אותו, למה המשכת עוד להסביר כמה זה לא נכון? למה המשכת ללכת עוד על הקושיה? היית צריך להרוס את הכל מההתחלה, ולמה חיכית עד השלב הזה? למה לא שנית את השאלה כבר כשהביא את הרשב"א?". במילים אחרות: אם המטרה היא באמת בירור האמת — אפשר לעצור מיד כשהצד השני הבין את טעותו. ההמשך, אחרי שכבר "ניצחת", משרת מטרה אחרת לגמרי: להראות כמה אתה חכם ממנו.

הסיפור הזה, מדגיש הרב, אינו יוצא דופן. הוא חוזר על עצמו בהרבה מקומות שבהם מתמזגים יחד תחרות, הישגיות, ולחץ ללמד "לב עין" — כלומר בקיאות חדה ומהירה — במקום "לב", כלומר יראת שמיים פנימית אמיתית. וכשמחנך שוכח את ההבחנה הזאת, אפילו מוסד שהוקם מתוך כוונות הטובות ביותר עלול לגדל תלמידים בעלי ידע עצום — ולב ריק.

אהבה ולא תחרות והישגים

בפרק זה: "לב עין" מול "לב": מדוע תחרות והישגיות אינם יכולים למדוד את מה שבאמת חשוב, ולמה יש להתחיל לשאול לא רק "לאן הילד הולך" אלא "מאיפה הוא הגיע".

לב ולב עין

הפסוק ממשלי מזהיר: **"לִמָּה זֶה מַחִיר בְּיַד־כֶּסֶל לַקְנוֹת חֲכָמָה, וְלִב־אֵין"** (משלי יז, טז). מה תועלת בכלים ובאמצעים ללמוד חוכמה, אם אין לב שיודע לקלוט אותה? הרב מתאר תופעה שהוא רואה בדורנו: תחרותיות, השגיות, לחץ "להספיק". במקום למדוד את הדבר החשוב באמת — עומק הלב, האמת הפנימית של הילד — מוודים דבר שקל למדוד: כמה עמודים למד, באיזה גיל התחיל גמרא, כמה שעות ביום.

"איך אתה מודד את זה?" שואל הרב בכאב. "אי אפשר למדוד את האמת בלימוד. כמה הוא שקרן וכמה הוא אמיתי — את זה אי אפשר למדוד". ובכל זאת, ממשיכים למדוד מה שניתן למדידה — ולשכוח שהמטרה האמיתית נותרה בלתי נמדדת. "כולנו מסכימים שהאמת חשובה הרבה יותר, אבל אי אפשר למדוד אותה — אז מוודים את מה שכן אפשר".

מאיפה הוא הגיע

השאלה ההפוכה

בכנס מחנכים שבו השתתף הרב, קם אחד המשתתפים וזעק בפאתוס: "לאן, לאן הנוער שלנו הולך?!" הרב, שלא אהב את הסגנון הזה, קם אחריו ואמר: "אני שואל את השאלה הקודמת — מאיפה הוא הגיע? תבדוק מאיפה הוא הגיע, בדיוק, לפני שאתה בודק לאן הוא הולך".

השאלה הזו, מסביר הרב, אינה רטורית. תלמיד שמגיע ממערכת שדרשה ממנו הישגים בלי לב, שהתחרות בה קדמה לחום, לא "נשר" סתם כך — הוא הלך בדיוק לפי הכיוון שממנו יצא. "אחד מהם אני מכיר, וכל השני — אנחנו פשענו בו. אנחנו נדבר על הקו שלנו שגידלנו אותו: תחרות, הישגים, הצלחה, רק הראש. ולב אין".

הרב אינו קורא כאן לוותר על לימוד רציני — אלא לזכור מהי המטרה. הוא מספר על שיחה עם מלמד ותיק שהראה לו בחור בן שמונה עשרה, יושב שעות ומסתכל בדף בלי לזוז, "כמו איזה סנדר שגומר את הפלוסנטים" — תוצר של שנים שבהן הרגילו אותו למרוח זמן, לשבת מבלי ללמוד באמת. "מכאן אתה צריך ללמוד כמה גדול הוא האדם, למה הוא יכול להגיע עם אימונים לא טובים". ההשקעה שנראית כהצלחה חיצונית — שעות רבות בבית המדרש — עלולה, אם לא לוותר בלב, לגדל בטלן מקצועי במקום עובד ה' אמיתי.

לא כל מה שניתן למדידה הוא מה שחשוב, ולא כל מה שחשוב ניתן למדידה. חינוך אמיתי מתחיל בשאלה "מאיפה הוא הגיע" ולא רק "לאן הוא הולך".

הזמן והלב, לא רק הקידום

בפרק זה: סיפור מטלטל על תלמיד חכם גדול שהתמדתו העצומה בלימוד הפכה לאסון עבור אשתו וילדיו, ועל שיחה נוקבת שנוהלה איתו כדי להחזירו הביתה.

המשמיד ששכח את ילדיו

"זה לא הבן שלך"

הרב מספר על יהודי שהיה מוכר לו — "מסמיד עצום", בעל התמדה בלימוד שרבים היו מתגעגעים לזכות ולו לחלקיק ממנה. אך אשתו, שוב ושוב, שלחה מכתבי מצוקה. אחרי כמה מכתבים שניסה לפתור מרחוק והרגיש שהוא "לא יוצא מהתסבוכת", שם לב הרב לדפוס חוזר: כל הצרות פורצות באותה שעה מדי יום — שעת השינה. אב שיושב ולומד באמת, לא משחק, לא מבזבז זמן — אך פשוט אינו בבית באותה שעה קריטית שבה האם צריכה להתמודד לבד עם כל הילדים.

"תשמע ידידי", אמר לו הרב, "זה אסון לילדים שלך. המצב הזה — אסון. כל היום נהרס בגלל שעה-שעתיים בערב". האב השיב, כמצופה: "אבל אני צריך ללמוד". הרב לא פסק הלכה — "אני לא רב שפוסק לך" — אך אמר לו במפורש: "על פי הניסיון האנושי, אתה הורס את הילדים שלך, ובעתיד תשלם עליהם פי עשרה זמן, עם הרבה יותר כאב לב".

"קריצמ ותפילין"

מתוך רצון להיווכח בעצמו, ביקש הרב להצטרף לשיחה בין האב לאשתו. היא הסבירה שאין לה שום דרך אחרת להתמודד עם השעה הקריטית ההיא בלעדיו. הרב שאל אותו בעדינות: "מה בדיוק דורש ממך זמן? קריאת שמע? תפילין? כמה דקות זה לוקח?". וכשראה שהאב מגן על עצמו בטענות של חשיבות הלימוד, אמר לו במילים חדות: "למה אתה לא מבין שזה עבודת ה', וכאן אתה לא מבין שזה עבודת ה'? מה התפקיד שלך? שיהיו ילדים, ברוך השם — וזהו?".

השיחה, שנפתחה בטון קליל, נגמרה בכי. האב, שתק ארוכות, ולבסוף פנה שוב וביקש: "אני אומר לך עוד פעם — אני בוכה, שלאברך תלמיד חכם ירא ה' בדור הזה צריך להגיד דברים כאלה. למה זה לא פשוט מאליו — להשקיע את השעה ביום עם הילד, לשבת איתו?".

תפקיד ההורים, מסכם הרב, אינו רק לספק לילד "רומוס" (בסיס חיצוני) לחיים תורניים, אלא לתת לו הרגשה ממשית של נועם בעבודת ה' — הרגשה שנקנית רק בישיבה יחד, יד על הכתף, לא במול, כמו שופט המחפש טעות.

הדימוי העצמי של הילד, ודימוי ה'

בפרק זה: זיכרון ילדות אישי של המחבר — קפיצות מגגות, יהודי זקן בצריף שלימד שיעור שלא נשכח, האמת על סיפורי צדיקים שמרוממים במקום להשפיל, ופגישה עם נער ברחוב שנפתחה בבקשת כוס מים.

הצריף ברחוב שלנו

היהודי מהצריף

הרב חוזר לזיכרון ילדות: שכונה בתהליכי בנייה, וילדים — הוא ביניהם — שהפכו לקפוץ מקומות בנייה מקומה שנייה ושלישית על ערמות חול, "הרפתקה" שגבתה מחיר של ביקורים תכופים בבית החולים. ליד אחד הצריפים שבהם למדו, גר יהודי זקן. ה"הרפתקה" האהובה הייתה לקפוץ מהגג לגג הצריף ולברוח לפני שהיהודי מספיק לפתוח את הדלת ולתפוס אותם.

יום אחד תפס אותו היהודי, ושאל בפשטות אם זה נכון שהם קופצים על גגו. הילד, שעדיין לא ידע "לשקר בחדר" כמו שהוא מכנה זאת בהומור מריר, השיב: "כן". "אז", אמר לו היהודי, "אחרי הצהריים אתה בא איתי לבקר אצלי". הילד נבהל: זה מסוכן ללב שלו! אבל אביו, כששמע, אמר לו רק: "אתה עושה מה שהוא אומר. אבל אל תדאג — הוא לא יבקש ממך לבקש סליחה. הוא אפילו לא יגיד לו שקפצת".

הביקור עצמו נחרת בזיכרון: החדר הזר, השפה היידיית המשוונה שהתחלפה לאט בעברית, והרגע שבו היהודי, אחרי שיחה ארוכה, שאל: "שמעתי שיש ילדים שקופצים לך על הגג, מפריעים לך — נכון?" — והתחיל לבכות. "אני זוכר ממש נשרפתי בפנים", מספר הרב. "הסתכלתי עליו ופתאום תפסתי שאני לא מתלוצץ, שאני תוקף בן אדם זקן שנראה כמו סבא שלי — וגורם לו לבכות".

מאותו יום, בכל השכונה נודע שאין להתקרב לצריף הזה. אבל הלקח האמיתי הגיע רק שנים אחר כך, כשהרב שאל את היהודי מדוע בעצם עשה את מה שעשה — למה לא פשוט הענישו, למה לא דרש התנצלות. התשובה הייתה: **"אם אתה מתעלל במישהו — קודם כל תכיר אותו. אחרי שתכיר אותו, תחליט אם אתה עוד רוצה או לא"**. לא תוכחה, לא ענישה, לא הסבר תיאורטי על צער בעלי חיים או כבוד הזולת — רק הזמנה להכיר. וזה, מסתבר, שינה הכול.

הסיפור הזה, מדגיש הרב, מלמד יסוד עמוק על דימוי עצמי: כשילד "מתעלל" — במילים, בהתנהגות, בהתרסה — לרוב אין מדובר ברשעות אלא בכך שהוא לא ראה באמת את מי שמולו. ולפעמים הדרך היעילה ביותר לשנות אותו אינה עוד תוכחה, אלא רגע של היכרות אמיתית שמעורר בו את הלב.

סיפורי צדיקים שמרוממים

הרב מזהיר מפני שימוש הפוך בסיפורי צדיקים — שימוש שהופך אותם, בטעות, לכלי להשפלה. "בסיפורי צדיקים כתוב שסיפורי צדיקים מחנכים," הוא אומר, "אבל אני ראיתי איך סיפורי צדיקים הם המכשיר האחרון לחיסול הילד — כשהם משמשים רק כדי להראות לו כמה הוא רחוק, כמה הוא לא מגיע לקרסוליים של הצדיק".

"האבא שיש לו חוש פדגוגי מפותח, כשהוא מספר לילדים שלו סיפור צדיק — אינו מספר אותו כדי לדרוך עליהם, אלא כדי לרומם אותם אליו: הילד עצמו, כשהוא מתגבר על קושי קטן, מרגיש כמו אותו צדיק."

מתוך דברי הרב יעקובזון

הוא מביא דוגמה יפה: סבתא ירושלמית ותיקה שמספרת לנכדה סיפור על אדמו"ר שהתפלל ברגש, ובסוף — במקום להגיד "תראה כמה אתה רחוק ממנו" — אומרת לילד שסירב תחילה לברך ואז בירך בכוונה: "עכשיו היית כמו אדמו"ר". לא כדי להוריד את הצדיק לרמת הילד ולא כדי להשפיל את הילד לעומתו — אלא כדי לרומם את הילד, לתת לו לטעום, ולו לרגע, את אותה תחושה בדיוק שהצדיק הרגיש.

הבקשה המוזרה

המפגש הראשון של הרב עם אחד מבני הנוער שהתרחק, בשכונת התל-אביבית, החל בתצפית: עמד ליד רכבו והתכופף שלוש פעמים כדי שלא ייראה כמישהו שמחכה בכוונה. כשהנער חלף על פניו, פנה אליו: "סלח לי. יש לי בקשה קשה, אבל אני זקוק לה. אתה גר כאן, נכון? אני צריך כוס קפה — אתה מוכן לעשות חסד עם יהודי?".

הנער, מופתע, הכניס אותו הביתה. תוך כדי מזיגת הקפה, אמר בציניות: "הכוס לא טבולה" — במבחן סמוי: האם ה"דוסי" הזה יגיב בבהלה. הרב, בלי להראות דבר, השיב בטבעיות שלא ידע שהדין כך בפעם הראשונה, ורק ביקש כוס פלסטיק, "ליתר ביטחון". אחרי ששתה, אמר לנער במלוא הרצינות: **"עשית מצוות חסד בלי שום חשבון, לשם שמיים טהור. הרמב"ם אומר שממצווה אחת בן אדם זוכה לחיי עולם הבא — מי יודע, אולי זו המצווה הזאת".**

הנער ניסה להתווכח — "אתה יודע מה עבר עליי?" — אבל הרב לא נכנע לוויכוח על העבר: "מה שעבר עליך לא מעניין אותי כרגע. אני יודע רק דבר אחד: ברגע הזה, עכשיו, עשית מצווה או לא?". הנער ניסה עוד להתחמק בציניות ("אין מצווה מכבה עבירה"), אך הרב עמד על שלו — עד שנקבעה פגישה נוספת, שהובילה למסע ארוך של קירוב.

הסיפור הזה משלים את מעגל הפרק: כשם שהיהודי בצריף בחר להכיר לפני שהגיב, כך גם כאן — הרב לא פתח בתוכחה על העבר, אלא בהכרה אמיתית ברגע ההווה, בטוב שהתגלה בו עכשיו. זהו סוד הדימוי העצמי: ילד, ולו מבוגר צעיר, שמרגיש שרואים בו טוב — מתחיל, לאט לאט, לראות את עצמו כך גם בעצמו. וכפי שנרמז לאורך כל הפרק — הדרך שבה הוא רואה את עצמו, היא גם הדרך שבה הוא ילמד, בבוא היום, לראות את ריבונו של עולם.

מקורות ומראי מקומות

1. בראשית כה, לב-לד — מכירת הבכורה, "הנה אנכי הולך למות".
2. משלי יז, טז — "למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין".

3. סיפורים ודוגמאות אישיות מפי הרב יחיאל יעקובזון, מתוך סדרת השיעורים בנושא חינוך ילדים.

נכתב ונערך על ידי:

הרב יהודה טאוב

קרית אתא

ליצירת קשר: 0527139520 📞

שיעורים נוספים של הרב 🎧

ניתן לשמוע עוד שיעורים נפלאים:

קול הלשון - קול תודה: 03-6171190 📻

באתר: 🌐 www.kol-toda.co.il (<https://www.kol-toda.co.il/>)